

KODEKS ETYCZNY SPECJALISTY PSYCHOTERAPII UZALEŻNIEŃ I INSTRUKTORA TERAPII UZALEŻNIEŃ

PREAMBUŁA

Dla każdego psychoterapeuty naczelną wartością jest niesienie pomocy psychologicznej osobom zgłaszającym się na psychoterapię. Terapeutę obowiązuje szacunek, respektowanie wartości i celów pacjenta, jednak w ramach zasad etyki. Oznacza to pomoc psychologiczną w kierunku zdrowia, rozwoju osobistego oraz dobrego funkcjonowania społecznego, które nie krzywdzi innych.

**Wykonując czynności zawodowe specjalista psychoterapii uzależnień
i instruktor terapii uzależnień, zwany dalej terapeutą,
powinien przestrzegać następujących zasad:**

I. Zasady ogólne

1. Terapeuta dba o najwyższy standard swoich usług stawiając równocześnie dobro pacjenta na pierwszym miejscu tak w sytuacjach zawodowych, jak też w innych sytuacjach powiązanych i graniczących z sytuacją zawodową.
2. Terapeuta dba o rozwój i podtrzymywanie dobrej jakości usług w miejscu swojej pracy i strukturze organizacyjnej, za którą jest odpowiedzialny.
3. Terapeuta zna granice swoich kompetencji i nie podejmuje zadań przekraczających jego możliwości. Dokłada wszelkich starań, aby zapewnić jak najwyższy poziom wykonywanej pracy.
4. Terapeuta nie podejmuje działań zawodowych będąc pod wpływem środków zmieniających nastrój oraz w stanie znacząco ograniczającym jakość i efektywność realizowanych zadań.
5. Terapeutę obowiązuje przestrzeganie tajemnicy zawodowej. Ujawnienie wiadomości objętych tajemnicą zawodową może nastąpić jedynie wtedy, gdy poważnie zagrożone jest bezpieczeństwo pacjenta lub innych osób, a także na polecenie upoważnionych z mocy ustawy instytucji. Jeśli jest to możliwe, decyzję w tej sprawie należy dokładnie omówić z superwizorem.

6. Przyjmując określoną postawę wobec norm moralnych i obyczajowych w życiu prywatnym terapeuta zdaje sobie sprawę, że jego zachowanie i decyzje mogą także rzutować na zaufanie społeczne.
7. Terapeuta zawsze rzetelnie przedstawia swoje wykształcenie, kwalifikacje i kompetencje, w tym doświadczenie zawodowe oraz zakres oferowanych usług.
8. Zasady Kodeksu Etycznego obowiązują wszystkich terapeutów uzależnień w rozumieniu określonym we wstępie do Kodeksu. Postępowanie sprzeczne z Kodeksem Etycznym pociąga za sobą konsekwencje, o których orzeka Regulamin Komisji Etycznej.

II. Zasady dotyczące relacji terapeuta-pacjent

1. Relacja terapeuta – pacjent jest relacją dobrowolną.
2. Terapeuta powinien powstrzymać się od wykonywania czynności zawodowych, jeżeli okoliczności moralno – prawne, pokrewieństwo, powiązania emocjonalne z pacjentem lub jego własny aktualny stan fizyczny czy psychiczny są tego rodzaju, że mogą istotnie obniżyć poziom wykonywanej pracy lub zakłócić bezstronność osądu zawodowego.
3. Terapeuta sam będący osobą uzależnioną w czynnym nałogu (tj. gdy nadal używa substancji psychoaktywnych) nie powinien prowadzić psychoterapii uzależnień.
4. Terapeuta uzależniony zachowujący abstynencję, w przypadku nawrotu powinien w celu jego przepracowania, podjąć własną psychoterapię uzależnień.
5. Terapeuta uzależnień nie pozostaje w osobistych związkach (w tym intymnych) z pacjentami, a także z ich bliskimi i rodzinami.
6. Terapeuta powinien dbać o jakość swoich działań zawodowych niezależnie od tego, kto jest odbiorcą jego czynności i jaki jest jego osobisty stosunek do tej osoby czy osób. W szczególności jednakowo profesjonalnie powinien traktować wszystkich pacjentów bez względu na ich: płeć, rasę, narodowość, orientację seksualną, pozycję społeczno – zawodową, sytuację materialną, poglądy polityczne, wyznanie, światopogląd, wiek oraz charakter problemów wymagających interwencji doradczej lub pracy terapeutycznej.
7. Terapeuta powinien poinformować pacjenta o ewentualnym ryzyku związanym z metodami terapeutycznymi oraz o istniejących metodach alternatywnych, z uwzględnieniem metod niepsychologicznych. Jeśli terapeuta nie jest w stanie udzielić skutecznej pomocy wskutek braku kwalifikacji potrzebnych w danym wypadku lub powstania wadliwej relacji z pacjentem, kieruje go do innego specjalisty.

8. Rozpoczynając pracę terapeuta uzgadnia z pacjentem cel i zakres swoich oddziaływań oraz zasadnicze sposoby postępowania. Ustalenia te mają charakter wstępny i mogą ulegać zmianie w toku dalszych kontaktów.
9. Terapeuta respektuje system wartości pacjenta i jego prawo do podejmowania własnych decyzji, nie powinien jednak podejmować się interwencji, jeśli jej cele oraz stosowane metody nie byłyby zgodne z jego etyką zawodową.
10. Osoby zgłaszające się do terapeuty nie z własnej inicjatywy, zarówno dorośli jak i dzieci, powinny być przez niego poinformowane o celu postępowania, stosowanych metodach, wynikach i sposobie ich udostępnienia. Terapeuta stara się uzyskać akceptację tych osób dla planowanych czynności zawodowych przez te osoby.
11. Osoby małoletnie powinny być traktowane w sposób szczególny, ze względu na ograniczenie lub brak prawnych możliwości stanowienia o własnej osobie. Podstawową zasadą pracy z osobami małoletnimi jest ich dobro, co oznacza, że osoby te w kontaktach z terapeutą mają prawa nie mniejsze niż pacjenci dorośli.
12. Terapeuta uzależnień świadomy swoich ograniczeń w zawodowej praktyce terapeutycznej konsultuje się w razie potrzeby z odpowiednimi specjalistami.

III. Rozwój zawodowy terapeuty

1. Obowiązkiem terapeuty jest stały rozwój zawodowy i dążenie do stałego rozwoju osobistego. Kwalifikacje terapeuty powinny odzwierciedlać aktualny poziom wiedzy przedmiotowej i technik terapeutycznych. Wybór tych technik i metod terapeuta powinien dostosować do potrzeb i możliwości pacjenta.
2. Terapeuta ustosunkowuje się twórczo do zastanego dorobku swojej dyscypliny. Jest krytyczny wobec własnych dokonań, zaś rozpowszechniając je ujawnia sposoby dotychczasowej weryfikacji. Dąży do bezstronności i obiektywizmu w ocenie nowych technik oddziaływań terapeutycznych i nieprofesjonalnych form pomocy oraz powstrzymuje się od działań utrudniających ich rozwój, nie mając po temu merytorycznych powodów.
3. Obowiązkiem terapeuty jest korzystanie z superwizji.

IV. Relacja terapeuta - inni terapeuci i współpracownicy

1. Terapeuta dba o przejrzystość, uczciwość i kulturę relacji wobec współpracowników w miejscu swoich działań zawodowych
2. Terapeuta wykazuje stałą troskę o prestiż i poziom wykonywanego zawodu. Nie udostępnia specyficznych technik diagnostycznych i terapeutycznych osobom nieprzygotowanym do ich kompetentnego stosowania. Przeciwstawia się

podejmowaniu działalności terapeutycznej, przez osoby nie posiadające do tego kwalifikacji.

3. Korzystając z pomocy personelu pomocniczego bez pełnych kwalifikacji (np. stażyści, studenci, pielęgniarki itp.), terapeuta odpowiada za respektowanie zasad etyki zawodowej. Stwierdzając lub dowiadując się o zachowaniu naruszającym kodeks etyczny, podejmuje działania mające na celu zwrócenie uwagi na jego nieetyczny charakter, korzystając gdy trzeba, z pomocy zespołu terapeutycznego. Jeśli taka interwencja okazuje się nieskuteczna, zgłasza sprawę do komisji, która określa dalszy sposób jej załatwienia.
4. Krytyczna ocena pracy i działalności terapeutów nie powinna mieć charakteru deprecjonującego osobę. Terapeuta powstrzymuje się od wydawania takich ocen w obecności osób postronnych, dbając o nie podważanie zaufania.

V. Prawa terapeuty

1. Terapeuta ma prawo decydowania o najkorzystniejszym wg niego sposobie leczenia danego pacjenta.
2. Terapeuta ma prawo odmówić prowadzenia leczenia w przypadku, gdy uzna, że nie ma możliwości realizować go rzetelnie.
3. Terapeuta ma prawo nie podejmować się leczenia gdy oczekiwania pacjenta są niemożliwe do zrealizowania lub szkodliwe dla niego lub otoczenia.
4. Terapeuta ma prawo wyznaczyć granice w postępowaniu pacjenta, zwłaszcza gdy jego zachowanie jest nadmiernie agresywne i naruszające zasady współżycia społecznego.
5. Terapeuta, w miarę swoich możliwości, ma prawo przeciwdziałać nauczaniu psychoterapii uzależnień przez osoby nie posiadające odpowiednich kwalifikacji potwierdzonych certyfikatem, np. zgłaszając takie fakty do Komisji Etycznej.
6. Terapeuta ma prawo nie akceptować psychologicznych i rzeczowych warunków pracy, które uniemożliwiają stosowanie zasad etyki zawodowej. Powinien domagać się poszanowania dla etyki działań profesjonalnych, bez względu na pozycję jaką zajmuje w hierarchii zawodowej.
7. W razie stwierdzenia naruszenia przez instytucje i osoby dorosłe dobra małoletniego terapeuta ma prawo odmówić współpracy z tymi instytucjami i osobami.

VI. Rekomendacje dotyczące zdalnego prowadzenia psychoterapii

Zasada ogólna.

Korzystanie ze zdalnej formy psychoterapii powinno być stosowane wyłącznie w okolicznościach, które uniemożliwiają bezpośredni kontakt z pacjentem i tylko wtedy, gdy przerwanie lub niepodejmowanie tej formy psychoterapii byłoby ze szkodą dla pacjenta. Należy zadbać o odpowiednie warunki przebiegu zdalnej sesji terapeutycznej w obszarze poufności dialogu m.in. poprzez zadbanie o nieuczestniczenie w sesji osób trzecich zarówno fizycznie jak i poprzez elektroniczne komunikatory. Rekomendowana jest zasada tzw. "równego dostępu" (widzialność i słyszalność symetryczna po obu stronach relacji) dla terapii indywidualnej jak i grupowej.

1. Decyzja o zmianie formy lub propozycję zdalnej pracy terapeutycznej wymaga przedstawienia jej warunków przez terapeutę i uzyskania zgody pacjenta.
2. Obowiązkiem terapeuty jest zadbanie ze swojej strony o bezpieczne i neutralne warunki prowadzonej przez niego sesji terapeutycznej.
3. Terapeuta powinien poinformować pacjenta o konieczności zadbania również przez niego o odpowiednio dyskretne warunki spotkania.
4. Gdy terapeuta stwierdza, że warunki te nie są spełniane, ma prawo przerwać spotkanie.
5. Terapeuta powinien zobowiązywać pacjenta do nienagrywania przebiegu spotkania czy fotografowania jego uczestników. Takie same zasady dotyczą terapeuty poza przypadkiem wyrażonej zgody przez pacjenta dotyczącej nagrywania treści spotkania w celach superwizyjnych.
6. Terapeuta ma obowiązek sprawdzenia tożsamości pacjenta; w przypadku wątpliwości ma prawo prosić o pokazanie dowodu tożsamości.
7. Terapeuta powinien przeprowadzać zdalne spotkania w ramach wcześniej ustalonego z pacjentem harmonogramu spotkań; poza ustalonymi terminami niewskazane jest używanie komunikatorów do innych kontaktów z pacjentem.
8. Jeżeli tylko warunki na to pozwalają terapeuta powinien niezwłocznie powrócić w leczeniu do bezpośrednich spotkań z pacjentem.

Nowelizacja opracowana przez Komisję do spraw Etyki przy Radzie Superwizorów Psychoterapii Uzależnień zatwierdzona uchwałą RSPU 3/2021 z dn. 02.07.2021r.